

Müsəlman Şərqində ilk demokratik cumhuriyyətin məhz Azərbaycan torpağında yaranması xalqımızın o dövrə və o illər ərafəsində - XIX əsrin sonunda və XX əsrin əvvəllərində milli müstəqillik, azadlıq duyğuları ilə yaşaması ilə bağlıdır.

Heydər ƏLİYEV

AZƏRBAYCAN ORDUSU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MÜDAFİƏ NAZIRLIYİNİN ORQANI

Qəzet 1992-ci il fevralın 11-dən çıxır 26 may 2018-ci il № 40 (2256) Qiyməti 25 qəpik

Ön xətdən reportaj

“Qələbə günümüz uzaqda deyil”

Ey Vətən, sənin azadlığın, suverenliyin, müstəqilliyin, ərazi bütövlüyün uğrunda neçə oğul və qızların son damla qanına qədər vuruşub, göz qırpmadan yolunda şəhid olublar. Vətənpərvər övladlarının keçdiyi döyüş yolu hər birimizi Böyük Qələbəyə - torpaqlarımızı azad etməyə, şəhidlərimizin qisasını almağa səsləyir. Bu gün hər bir Azərbaycan əsgəri bədxah niyyətli qonşularını törətdikləri və həsiliklərə görə peşman etməyə həzirdir. Mənşur düşmən qəhrəman əsgərlərimizin gücünə yaxşı bələddir. Aprel döyüsləri ermənilərə bir daha sübut etdi ki, igid oğullarının yalnız bir amali var - Vətən, sənin torpaqlarını qorumaq.

Bələ oğullarınla tanış olmaq üçün düşmənlə temas xəttində yerləşən "N" hərbi hissəsinə yollandırıq. Bizi müşayiət edən hərbi

hissənin zabiti kapitan Elşad Kərimov döyüş növbətçiliyi aparan şəxsi heyetin mənəvi-psixoloji hazırlığı barədə məlumat verir.

"Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyetinin döyüş ruhu yüksəkdir. Əsgərlərimizə mütəmadi olaraq ictimai-siyasi, taktiki, atəş, mü-

həndis hazırlığından nəzəri və praktiki məşğələlər keçirilir. Dərslərdə fərqlənən əsgərlərimiz hərbi hissə komandanlığı tə-

rəfindən növbədənkenar məzuniyyət, fəxri ferman və təşəkkür məktubu ilə qiymətləndirilirlər." (Ardı 2-ci səhifədə)

NATO generalları: "Azərbaycan zabitləri NATO-nun tərəfdas ölkələrdən olan həmkarları üçün layiqli nümunədirlər"

Mayın 23-də Azərbaycan Respublikasının Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov NATO-nun Hərbi Tərəfdaşlıq İdarəsinin rəisi general-major Odd Egil Pedersen və Şimali Atlantika Alyansının Quru Qoşunları Komandanlığının qərargah rəisi diviziya generalı Erhan Uzun ilə görüşüb.

Görüşdə Azərbaycanın NATO ilə əməkdaşlığı xüsusi önəm verdiyini bildiren general-polkovnik Zakir Həsənov vurgulayıb ki, Azərbaycan Ordusunun hərbi qulluqçuları Alyansın müxtəlif programlarında, xüsusiilə də Əf-

qanıstanda həyata keçirilən "Qətiyyətli Dəstək" missiyasında daim iştirak edirlər.

Qonaqlar da öz növbəsində

Azərbaycanın NATO üçün vəcib tərəfdas olduğunu qeyd edərək Alyansın qərargahlarında xidmət keçən, müxtəlif proq-

ramlarında iştirak edən Azərbaycan zabitlərinin bilik və bacarığını yüksək qiymətləndiriblər.

Ordumuzun şəxsi heyətinin yüksək peşəkarlığından və həzırlığından məmən qaldıqlarını bildirən qonaqlar xüsusi qeyd ediblər ki, NATO-nun programları çərçivəsində keçirilən müxtəlif tədbirlərdə öz bilik və təcrübələrini bölüşən Azərbaycan zabitləri digər ölkələrdən olan həmkarları üçün layiqli nümunədirlər.

Əməliyyat imkanları Konsepsiyası (ƏIK) programı çərçivəsində Azərbaycan Ordusunun keşfiyyat böülüyünün 2-ci seviyyəli özünü qiymətləndirmə üzrə səhra təlimini izləmək üçün ölkəmizdə olan qonaqlar əvvəlki illərdə olduğu kimi bu dəfə də təlimin uğurla başa çatacağına əminliklərini bildiriblər.

**Müdafiə Nazirliyi
Mətbuat Xidməti,
foto
Natiq İSAYEVİNDİR**

"Qələbə günümüz uzaqda deyil"

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Zabitlə birgə səngərə daxil oluruq. Gizir Valey Abbasov döyüş mövqeyində heç bir hadisənin baş vermediyini bildirir. Əslən Şuşa şəhərindən olan hərbiçimiz ən xətdə xidmət etdiyindən qürur duyduğunu bildirir. "Mənim üçün səngərde xidmət etmək yaşam deyil, həyat tərzidir. Əsgəri xidmetimə ön xətt bölmələrindən birində baş istehkamçı kimi başlamışam. Vətənə, millətə olan sevgim, düşmənə olan nifrətim məni orduslararası xidmetimi davam etdirməyə vədar etdi. Əsgər kimi xidmetimi başa vurdudan sonra gizir hazırlıq kursunu bitirdim. Hal-hazırda taqım komandirinin müavini vəzifəsində xidmətdəyəm. Belə şərəflə peşənin nümayəndəsi olduğuma görə fəxr edirəm. Mütəmadi olaraq əsgərlərimlə səhbət aparır, onlara kursda mənim sədiyim bilikləri öyrədirəm".

Həmsöhbətim şəxsi heyətin təlimatlandırılmasından da söz açaraq bildirir ki, döyük növbəsinə təyin olunduqdan sonra şəxsi heyətə düşmənin bütün fealiyyəti və snayperlərinin fealılığı haqqında geniş məlumat verir. "Baş verə biləcək hər han-

sı bir problemin qarşısını almaq məqsədi ile əsgərlərimə diqqəti və ayıq-sayıq olmalarını, müşahidənin ancaq təyin olunmuş yerlərdən və cihazlardan aparalarını, tehlükəsizlik qaydalarına ciddi riayət etmələrini tapşırıram. Bir sözə, əsgərlərimizə Vətənin müdafiəcilerinin sırasına daxil olmaq istəyirdim. Bu gün düşmənə üzbeüz torpaqlarımızı qorumaqla fəxr edirəm. İşğal altında olan torpaqlarımız uğrunda gedən döyuşlarda şəhid qardaşlarımızın qışasını alacağımız günü səbirsizliklə gözləyirəm, - bu sözələri Biləsuvar rayonundan hərbi xidmətə çağırılan əsgər Elburus Süleymanzadə deyir.

E. Abbasov tabeçiliyində olan əsgərlərdən ən yadda qalanı Lənkəran şəhərindən hərbi xidmətə çağırılan manqa komandiri vəzifəsində xidmət edən əsgər Xəyyam Şəkerli olduğunu bildirdi. Gizirin sözlərinə görə o, öz nizam-intizamı və fiziki həzırlığı ilə bütün əsgərlərə nümunə olmuşdu. Dərslerdə xüsusi fəaliyyət göstərdiyi üçün dəfələrə yuxarı komandanlıq tərəfindən mükafatlandırılmışdı.

"Her gecə işğal altında olan torpaqlarımızda yanın işıqları müşahidə edəndə ürəyim parçalanır. Dua edirəm ki, tez bir zamanda doğma yurduma - Şuşa şəhərinə qalib kimi ayaq basım. İnanıram ki, Qələbə günüümüz çox yaxındır. Hər an Ali Baş Komandan İlham Əliyevin döyük əmri ilə düşmənləri işğal altında olan torpaqlarımızdan

govub-çıxartmağa hazırlam", - deyən gizir silahın kemərini əlinde bərk-bərk sıxır.

- Ermənilərin analarımızın, bacılarımızın başına getirdiklərini uşaqlı vaxtlarında kütləvi informasiya vasitələrindən izləyirdim. Gördüyüm hər kadır, oxuduğum hər məlumat düşmənə olan nifrətimi daha da artırırdı. Tez bir zamanda mən de Vətənin müdafiəcilerinin sırasına daxil olmaq istəyirdim. Bu gün düşmənə üzbeüz torpaqlarımızı qorumaqla fəxr edirəm. İşğal altında olan torpaqlarımız uğrunda gedən döyuşlarda şəhid qardaşlarımızın qışasını alacağımız günü səbirsizliklə gözləyirəm, - bu sözələri Biləsuvar rayonundan hərbi xidmətə çağırılan əsgər Elburus Süleymanzadə deyir.

E. Süleymanzadə əsgər yoldaşlarına nümunəvi xidmət etmələrini tövsiyə etməyi də yaddan çıxarmadı. "Azərbaycanın qəhrəman əsgərlərinə demək istəyirəm ki, bu atalar sözünü heç vaxt unutmasınlar: "Təlimdə təri tökülenin, döyükə qanı tökülməz". Bu səbəbdən onlara məsləhət görülər ki, boş vaxtlardan səmərəli istifadə etsinlər. Komandirlərin köməyi ilə hərbi biliklərin müntəzəm olaraq təkmilləşdirsinlər, silahları, döyük texnikalarını mükəmməl öyrənsinlər, cünki Böyük Qələbə uğrunda döyuşlərdə uğurun açarı təcrübə olacaq".

Balaken rayonundan hərbi xidmətə çağırılan əsgər Rəvan Bayramov xuxarı komandanlığın qayğı və diqqətini hər adımda hiss etdiyini bildirdi. "Xidmətə geldiyim ilk gündə komandirlərin qayğı və diqqəti ilə əhatə olunmuşam. Düşmənlə üzbeüz dayanmağımıza baxmayaraq, müasir standartlara cavab veren yataqxana, yemekxana və sanitər qovşaq bizişm istifadəmizdədir. Bizzən sonra xidmətə gələn qardaşlarımızın da bu cür yerdə xidmət etməkləri üçün yaradılan şəraiti qoruyub saxlamağa çalışırıq".

Əsgər Orxan Gülməmmədov fiziki hazırlıqlarından danişaraq qeyd edir ki, her gün idman etməyin insan orqanızmına əvəz olunmaz faydası var. "Günün nizam qaydasına uyğun olaraq

səher və axşam silahlı, silahsız və ikilikdə kompleks çalışmalar yerine yetiririk. Idmanla məşğul olmaq bizi gümrəh, yüksək əhval-ruhiyyədə saxlayır, enerjili olmağımızı təmin edir, fiziki gücümüzü, xəstəliklərə qarşı müqavimətimizi artırır. Bu da o deməkdir ki, döyük meydanda erməni əsgərdən cəld və güclü olacaq. Düşmənle əlbaya-xa döyüsdən qalib çıxacaq. Onsuz da bütün dünyaya məlumdur ki, erməni xalqı çox aciz və qorxaq xalqdır. Qorxmaqdə onlar haqlıdır, cünki güclü, mərd, cəsur və vətənpərvər Azərbaycan əsgərlərinin qarşı-

qoruyanlarının sıralarına qoşuldum. Məni xidmətə yola salan atam "Oğul, arzu edirəm ki, zəfər xəberini səndən eşidim", - dedi. Qoy, mənfur düşmənəmiz bilsin ki, minlərlə cəsur, yurdunu seven Azərbaycan əsgəri işğal altında olan torpaqları, azad etməyə gəlir. Biz bayrağımızı Şuşada, Laçında, Kəlbəcərdə və digər işğala məruz qalan torpaqlarımızda dalgalandırmalıyıq".

Əsgər Orxan Gülməmmədov fiziki hazırlıqlarından danişaraq qeyd edir ki, her gün idman etməyin insan orqanızmına əvəz olunmaz faydası var. "Günün nizam qaydasına uyğun olaraq

sında dayandıqlarının fərqindərlər".

Əsgərlər İsmət Əliyev, Ceyhun Rzayev, Nicat Zeynalov və digərləri Ali Baş Komandan İlham Əliyevin döyük əmri səbirsizliklə gözlədiklərini və Azərbaycan bayrağını Şuşada Xankendidə, Laçında... dalgalandıracaları günün həsrətli yaşadıqlarını bildirir. Böyük Qəlebədən reportaj hazırlamaq vədəsi ilə əsgərlərimizlə vidalaşırı-

**Baş leytenant
Ruslan HƏŞƏNZADƏ,
"Azərbaycan Ordusu",
foto
Coşqun CƏFƏROVUNDUR**

Şəhid əsgərin təltif olunduğu "Şücaətə görə" medalı ailəsinə təqdim edilib

Bu münasibətlə Ağstafa rayonunun Qıraq Kəsəmən kəndində şəhid əsgərin 19 il önce dünyaya göz açdığı ata ocağında Müdafiə Nazirliyinin rəsmilərinin, rayon rəhbərliyinin, hərbi qulluqçuların, eləcə də ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə mərasim keçirilib.

Övvəlce ölkəmizin ərazi bütövlüyü, müstəqilliyi uğrunda şəhid olanların xatiri ehtiramla yad edilib.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatına əsasən, Əməkdar İncəsənət Xadimi, Prezidentin fərdi təqaüdçüsü polkovnik Abdulla Qurbanı mərasimi açaraq bildirib ki, bir neçə

gün önce Ermənistanın yeni təyin olunmuş müdafiə və xarici işlər nazirlərinin qoşunların bu istiqamətdə qarşıdurma xəttinə səfər etməsi ilə sərhəddə yenə de incident baş verib. Şübə yoxdur ki, əsgərimiz onların məkrələ və hiylələr təbliği nəticəsində şəhid olub. Azərbaycan Ordusu düşmənin cavabını qısa vaxtda artıqlaması ilə verəcək.

Qeyd olunub ki, Ermənistanın siyasi-hərbi rəhbərliyi 2016-ci ilin aprel döyüşlərindən netice çıxarmaq əvəzinə, yenidən cəfəngiyat, yalan, böhtən dolu bəyanatlar verməklə məşğuldur. Düşmən bilməlidir ki, Azərbaycan heç bir zaman itirilmiş

Mayın 20-də Azərbaycan-Ermənistən dövlət sərhədinin Naxçıvan Muxtar Respublikası sahəsində düşmənin növbəti təxribatının qarşısını alarkən şəhid olmuş əsgər Adil Əli oğlu Tatarovun təltif olunduğu "Şücaətə görə" medalı ailəsinə təqdim edilib.

torpaqlarında ikinci "erməni dövləti"nin yaradılmasına imkan verməyəcək.

Müdafiə nazirinin müavini general-leytenant Kərim Vəliyev çıxış edərək, Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun adından şəhidin ailəsinə, doğmalarına bir daha dərin hüznə başsağlığı verib, səbir arzulayıb.

Nazir müavini deyib: "Azərbaycan əsgəri səngərdə hər zaman aysi-qayıq dayanıb, düşmənin istənilən təxribatının cavabı layiqincə ve artıqlaması ilə verilir. Çünkü ordumuzda Mübariz İbrahimov, Fərid Əhmədov, Çingiz Qurbanov, Adil Tatarov kimi oğullar yetərincədir. Azərbaycan əsgəri yaxşı bilir ki, o, öz Vətənini, öz ailəsini, öz atanmasını, bacı-qardaşını qoruyur. Azərbaycan əsgəri emindir ki, onun arxasında böyük Azərbaycan xalqı, Azərbaycan dövləti, Azərbaycan Prezidenti durub. Şəhid olarsa şəhid kimi, qazi olarsa qazi kimi xidmətləri yüksək qiymətləndirilecək, adı ebediləşdiriləcək, xatiri həmisi əziz tutulacaq".

Sonra əsgər Tatarov Adil Əli

oğlunun ölümündən sonra təltif olunduğu "Şücaətə görə" medalı ailəsinə təqdim edilib.

Şəhidin atası Əli Tatarov, Ağstafa rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Məhərrəm Quliyev,

Xalq artisti Tariyel Qasımov, şəhid qardaşı Şahin Cəlilov, şəhidin müellimi Turan Yaqubəliyev

və başqaları çıxış edərək, göstərilən diqqət və qayğıya görə Prezident İlham Əliyev və Müdafıə Nazirliyinin rəhbərliyinə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Mərasimdə "Şəhidlər Ölmez, Vətən Bölməz!", "Ali Baş Komandanın hər bir əmrinə hər an hazırlıq!" şüurları səsləndirilir.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatı

Müdafiə naziri ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsi ilə görüşüb

Mayın 23-də Azərbaycan Respublikasının Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsi Anjey Kasprski ilə görüşüb.

Görüşdə qoşunların təmas xəttindəki hazırlı vəzifə, keçirilən monitorinqlərin neticələri və münaqışının həllinə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Beynəlxalq humanitar hüquq üzrə seminar keçirilib

Mayın 23-də Beynəlxalq Hərbi Əməkdaşlıq idarəsində Müdafiə Nazirliyi və Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin (BQXK) Azərbaycandakı nümayəndəliyi ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq çərçivəsində seminar keçirilib.

Seminarda çıxış edən BQXK-nın Azərbaycandakı nümayəndəsi İlahə Hüseynova iştirakçıları müharibə gedən ölkələrdə əməliyyatlar zamanı davranışlı qaydaları, beynəlxalq hərbi qanunvericilik və normaları ilə tanış edib.

Görüşdə şəxsi heyət mülki əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün qabaqcayıcı tədbirlərin görülməsi, yaralananların qorunması, münaqışələr zamanı mülki şəxslər dəstək verilməsi barədə informasiya da çatdırılıb.

Tədbirdə qurumun fəaliyyəti ilə bağlı videoçarxlar nümayiş olunub.

Ermənistan silahlı birləşmələri atəşkəs rejimini pozub

25 may 2018-ci il.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində iriçəpəli pulemyotlardan da istifadə etməklə sutka ərzində atəşkəs rejimini 94 dəfə pozub.

Ermenistan Respublikası İcevan rayonunun Paravakar, Noyemberyan rayonunun Şavarşavan kəndlərində və adsız yüksəkliklərde yerləşən mövqelərdən Ağstafa rayonunun Köhnəqışlaq, Qazax rayonunun Qaymaqlı, Quşçu Ayrım və Qızılıhacılı kəndlərində, Berd rayonunun Cinarı kəndində və adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Tovuz rayonunun Muncuqlu kəndində və adsız yüksəkliklərde, Krasnoselsk rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərde yerləşən mövqelərdən Gədəbəy rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərde yerləşən mövqelərimiz atəşə tutulub.

Tərtər rayonunun işğal altında olan Göyər, Ağdam rayonunun Nəmirli, Şıxlard, Baş Qərvənd, Kəngərli, Novruzlu, Yusifcanlı, Mərzili, Füzuli rayonunun Aşağı Veyşelli, Qobu Dilağarda, Qərvənd, Qaraxanbəyli, Kürdlər, Horadız, Cəbrayıllı rayonunun Nüzgər və Mehdiyi kəndləri yaxınlığında, həmçinin Goranboy, Tərtər və Xocavənd rayonları ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən də ordumuzun mövqeləri atəşə tutulub.

"Müasir dövrə dini təhlükəsizlik, ictimai-siyasi təhlükəsizliyin prioritet istiqamətləri" mövzusunda tədbir keçirilib

Müdafiə Nazirliyi və Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə Hərbi Dəniz Qüvvələrində "Müasir dövrə dini təhlükəsizlik, ictimai-siyasi təhlükəsizliyin prioritet istiqamətləri" mövzusunda tədbir keçirilib.

Tədbirdə DQİDK-nın əməkdaşı, hərbi hissənin zabit və gizir heyəti iştirak ediblər.

DQİDK sədrinin müavini Səyavuş Heydərov dini radikalizmi doğuran səbəblərdən, İslam dünyasında baş verən proseslərdən danışıb. O, bildirib ki, radikalizmi doğuran başlıca səbəblərdən biri İslam dini haqqında məlumatsızlıq və yanlış yönəldirilmədir.

1-ci dərcəli kapitan Natiq Bağırov çıxış edərək milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması istiqamətində dövlət tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər barədə iştirakçılarə geniş məlumat verib.

Tədbirin sonunda iştirakçılar "Şəhadət" filmi nümayiş etdirilib.

**Müdafiə Nazirliyi
Mətbuat Xidməti**

BVF: Ermənistan Cənubi Qafqazda ən yoxsol ölkədir

Ermənistan Cənubi Qafqazda ən yoxsol ölkədir. Bu faktı təsdiqləyən məlumatlar Beynəlxalq Vallyuta Fonduñun (BVF) növbəti hesabatında əksini tapıb. Alıcılıq qabiliyyəti pariteti (AQP) əsasında adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun (ÜDM) əsas maddə kimi götürüldüyü hesabatda dünya ölkələrinin iqtisadi göstəriciləri veriliib.

AZƏRTAC "Kavkaz Online" analitik informasiya portalına is-

tinadla xəbər verir ki, bu hesabata əsasən, alıcılıq qabiliyyəti pariteti əsasında adambaşına düşən ÜDM 2018-ci ilin sonunda 10 min dollar olacaq. Bu göstərici 2017-ci ilde 9,4 min dollar olub. Ermənistan bu göstərici üzrə 192 ölkə arasında 113-cü yeri tutub. Bundan başqa, bu göstərici Cənubi Qafqaz ölkələri arasında ən aşağı göstəricidir.

Ermənistan Milli Statistika Komitəsinin məlumatına görə,

2017-ci ildə respublikada ÜDM-in həcmi 5 580,1 milyard dram və ya təxminən 11,5 milyard dollar (2017-ci ildə məzənnə - 1 dollar təxminən 482,72 dram) olub. 2017-ci ildə Ermənistanda iqtisadi yüksəliş 7,5 faiz olub.

AQP müxtəlif ölkələr arasında yaşayış həyat şəraitinin səviyyəsini müqayisə etmək üçün iqtisadi inkişaf səviyyəsini müəyyənləşdirir, ölkədə yaşayışın təxminini dəyərini və inflyasiya tempini nəzəre alır.

Əlahiddə Ümumqoşun Ordunun müdafiə zolağında qış mövsümündən sonra mühəndis işləri aparılır

Təsdiq olunmuş plana uyğun olaraq, Əlahiddə Ümumqoşun Ordunun mühəndis-is-tehkmə hissə və bölmələri qış mövsümündən sonra müdafiə zolağında fortifikasiya qurğularının təkmilləşdirilməsi məqsədilə mühəndis işlərinin aparılmasına başlayıb.

AZERTAC-in Naxçıvan bürosu xəbər verir ki, daimi dislokasiya məntəqələri ilə mövqelər arasında təminat yollarının, səngərlərin, sığınacaqların, müşahidə məntəqələrinin tək-

milləşdirilməsi, qış mövsümündən sonra istifadəyə yararsız daşma və təxliye yollarında təmir-bərpa işlərinin aparılması, müdafiənin ara boşluqlarının möhkəmləndirilməsi məqsədile

əlavə mühəndis təminatı tapşırıqları yerinə yetirilib.

Bütün növ təminatların təmin edilməsinin asanlaşdırılması məqsədilə yüksək dağılıq şəraitində yerləşən mövqelərə Əlahiddə Ümumqoşun Ordunun mühəndis-is-tehkmə hissə və bölmələri tərəfindən yeni təminat yollarının çəkilməsi üzrə işlər hazırlanıb.

2018-ci ilin hazırlıq planına uyğun olaraq, Əlahiddə Ümumqoşun Ordunun xüsusi qoşun növlərinin bölmələri praktiki və səhra vərdişlərinin artırılması məqsədilə təlim mərkəzləri və poliqonlara çıxarılb. Bölmələr real döyüş şəraitine yaxınlaşdırılmış mürəkkəb şəraitdə tapşırıqlara uyğun olaraq praktiki məşq etdirilib.

Bütün kateqoriyalı komandirlərin praktiki bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi, şəxsi heyətdə döyüş əzminin artırılması üzrə məşqələr keçirilir.

Azərbaycan Astanada keçirilən "KADEX-2018" beynəlxalq müdafiə sərgisində iştirak edir

Mayın 23-də Qazaxıstanın paytaxtı Astanada "KADEX-2018" beynəlxalq müdafiə sərgisi işə başlayıb.

AZERTAC xəber verir ki, mayın 26-dək davam edəcək sərgidə Azərbaycanın Müdafiə Sənayesi nazirinin müavini Tofiq Rəfiyevin rəhbərliyi ilə nümayəndə heyəti iştirak edir.

Qazaxıstan Prezidenti Nurlutan Nazarbayev sərginin açılışında çıxış edərək bildirib: "Qazaxıstan bütün yaxın və uzaq qonşular ilə mehriban qonşuluğun möhkəmlənməsinə yönəldilmiş sülhsevər siyaset yürüdü. Lakin dünyada hazırkı vəziyyətə görə ölkəmizin müdafiə qabiliyyətini möhkəmləndirməliyik. Biz Kollektiv Təhlükəsizlik

Müqaviləsi Təşkilatı çərçivəsində bu məqsədə nail olmağa çalışırıq".

Sərgidə müdafiə sənayesi kompleksi və kosmik sənaye sahəsində yerli və xarici müəssisələr, aparıcı dizayn büroları və informasiya təhlükəsizliyi sahəsində tədqiqat institutları iştirak edirlər.

"KADEX-2018" beynəlxalq müdafiə sənayesi sərgisində yenilik olaraq Qazaxistanda Kosmos Günüleri beynəlxalq forumu keçirilir.

Sərgidə ilk dəfə olaraq yerli və dünya kosmonavtika nailiyətlərinə həsr olunan ayrıca pavilyon təqdim edilir.

Bu sərgidə ən böyük milli pavilyonla Türkiye temsil olunur.

"Ali Baş Komandanın əmrinə biz də hazırlıq"

Kamil Xaçmazdandı. Hərbi olmaq istəyib Kamil. Babası Sahbaba Böyük Vətən mühərribəsi iştirakçısı. Onun xatirələri yeniyetmə Kamilin peşə seçimində təsirsiz ötüşməyib. Həqiqi hərbi xidmətə çağırılıb. Tərtər, Ağdere, Ağdam rayonlarının müdafiəsində iştirak edib, - döyüşüb. 1994-cü ilin fevralında Tərtər istiqamətində gələn döyüslərdə yaralanıb. Müləcədən sonra yeniden xidmətə qayıdır. "Her gün mənə ay qədər uzun görünürdü. Darıxmaq nədi, ürəyim sıxlırdı, əsgər yoldaşlarının sırasında olmaq, döyüşmək istəyirdim..." - Kamilin qasıları çatılır; ötənləri xatırlamaq, ötənləri yenidən yaşamaq onun düşüncələrini titrədir...

Hərbi hissənin göndərişi ilə Ali Hərbi Məktəbdə təhsil almağa göndərilib. "Babamın xatirələrini həmişə maraqla dinləyirdim. Onda hərbi olmaq niyətim yoxdu. Əsgər kimi komandirlərimin əmr və göstərişlərini məsuliyyətlə yerinə yetirirdim. Tərxis ediləndə komandırmı meni təhsil almağa göndərmək istədiklərini bildirdi. O anlarında babamdan eşitidlərim düşdü yadına. Və qətiyyətə zabit olmaq istədiyimi dedim. Taleyimdən çox razıym ki, zabit oldum, Vətənə xidmət etdim. Özümü indi də sırada hiss edirəm..." - belə deyir Kamil, əsl vətəndaş qətiyyətiyle deyir...

Həvəsle oxuyub, həvəsle öyrənib, təlimlərdə fəallıq göstərib. Təmas xəttində xidmət etməyi arzulayıb. "O, xos təsadüfi heç zaman unutmayıram", - Kamil belə deyir. "Hərbi xidmətin ilk günlərdə komandırlərimin, zabit yoldaşlarının məsləhətləri, tövsiyələri zamanında öyrəndiklərinin davamı oldu, onları tamamladı..."

Aprel döyüslərində onun komandıri olduğu taborun şəxsi heyətinin bir hissəsi də döyüşürdü. Yuxarı komandanlığın onlara həvələ etdiyi tapşırıq - əmr böyük məsuliyyətlə yerinə yetirildi. - Tələş kəndinin sağ cinahında döyüşürdülər. Döyüşdə onlara düşmən öldürülüb, yaralandı. Az sonra əks-hücumu keçmək istəyən düşmən ciddi məqavimətə üzləşdi, itki verərək geri çəkildi; yüksəkliyin sağ qanadı ermənisizləşdirildi...

Ehtiyatda olan polkovnik-leytenant Kamil Muradov 3 oğul atasıdır. "Kənan IV sinifdə oxuyur. Döyüslər başlayarsa əsgər oğlum öz yerində, tələbə oğlum Elvin də, mən də döyüşəcəyik. Torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsində üçümüz də iştirak edəcəyik..." - Kamil belə deyir. Həm də deyir ki, aprel döyüsləri - aprel zəfəri Böyük Qələbəmizin başlanğıcıdır. Azərbaycan Ordusu torpaqlarımızı işğaldan azad etməyə qadırdır...

Mübariz MUSAYEV,
"Azərbaycan Ordusu"

Döyüş hazırlığı Torpaqlarımız bizi gözləyir

Müasir standartlara cavab verən Azərbaycan Ordusunun peşəkar orduya çevrilməsində ölkəmizin ildən-ilə artan iqtisadi inkişaf tempi mühüm rol oynayır. Eyni zamanda ölkədə ordu quruculuğu işinin dövlət rəhbərliyi səviyyəsində prioritet elan olunması bu sahədə kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə müşahidə olunur. Bu gün Azərbaycan Ordusu sürətlə güclənir və günün tələblərinə uyğun qurulur. Artıq güclü ordular sırasında müüm yer tutan ordumuz təkcə texniki təchizatının deyil, həm də peşəkarlığının artırılmasını da diqqət mərkəzində saxlayır.

Hər bir qoşun növünün döyüdə qələbənin qazanılmasında müstəsna rol var. Onlar ayrı-ayrılıqda fərqlənə də, özəlliyi ilə seçilsə də, döyüş zamanı bir-birini təmamlayır. Döyüşün uğurla başa çatdırılmasında və qələbənin təmin edilməsində mühüm rol oynayan vasitələrdən biri de hərbi bölmələr arasında möhkəm və etibarlı rabitə əlaqəsinin təmin edilməsidir.

Döyüş zamanı rabitəçilərin qarşıya qoyulan ən mürəkkəb tapşırıqları müvəffəqiyyətlə yerinə yetirməyə hazır olduğunu, onların döyüş qabiliyyətini və peşəkarlığını, yeni rabitə vasitələrindən ustalıqla istifadə etmək bacarığını əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq məqsədilə her il Azərbaycan Ordusunda "Ən yaxşı komanda-qərargah maşını heyəti" adı uğrunda təlimlər keçirilir. Müdafia naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun 2018-ci il üçün təsdiq etdiyi plana uyğun olaraq, bu il də hərbi hissələr arasında "Ən yaxşı komanda-qərargah maşını heyəti" adı uğrunda yarışlar baş tutub. 2017-ci ilde Azərbaycan Ordusu üzrə keçirilən yarışların birincisi olmuşdur. 2018-ci ilde də Artilleriya qoşunları səviyyəsində keçirilən yarışların birincisi olmuşdur. Bu birincilik asan başa gəlmir və ixtisas hazırlığı zamanı keçirilən məşqələrlərdə topladığımız təcrübənin hesabına qazanılır. Birinci olmaq hər zaman şərəflə və məsuliyyətli idi. Aprel döyüsləri də sübut etdi ki, qələbənin təmin olunsunda rabitənin əhəmiyyəti böyükdür. Döyüş zamanı rabitəçinin üzərinə ikiqat məsu-

Artilleriya qoşunları üzrə keçirilən yarışlarda birinci olublar. Rabitəçilərlə görüşüb yarış baredə təessüratlarını öyrənirik.

Cavuş Tariyel Muxtarov söhbətə Ali Baş Komandan İlham Əliyevin sözləri ilə başlayır: "...Azərbaycan Ordusu döyüşünən ən güclü ordularından biridir. Artıq ordumuzun adı döyüşünən ən güclü orduları sırasında "Ən yaxşı komanda-qərargah maşını heyəti" adı uğrunda təlimlər keçirilir. Müdafia naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun 2018-ci il üçün təsdiq etdiyi plana uyğun olaraq, bu il də hərbi hissələr arasında "Ən yaxşı komanda-qərargah maşını heyəti" adı uğrunda yarışlar baş tutub. 2017-ci ilde Azərbaycan Ordusu üzrə keçirilən yarışların birincisi olmuşdur. Bu birincilik asan başa gəlmir və ixtisas hazırlığı zamanı keçirilən məşqələrlərdə topladığımız təcrübənin hesabına qazanılır. Birinci olmaq hər zaman şərəflə və məsuliyyətli idi. Aprel döyüsləri də sübut etdi ki, qələbənin təmin olunsunda rabitənin əhəmiyyəti böyükdür. Döyüş zamanı rabitəçinin üzərinə ikiqat məsu-

liyyət düşür. Rabitəçi həm silah ciyində döyüşür, həm də döyüş zamanı rabitəni təmin edir. Rabitemiz olmasa, idarəcilik təmin edilə bilməz. İdarəcilik təmin edilməsə, döyüşdə uğur qazanmaq olmaz", - deyə cavuş Tariyel Muxtarov bildirdi.

Əsgərlər Fuad Tağızadə və Murad Arzumanov isə bildirlər ki, yarışlar 8 normativ üzrə keçirildi. "Nəzəri mərhələdə test üsü ilə yazılı imtahan oldu. Yarışın praktiki mərhələsində ise antennaların yüksəlib-acılması, antennaların əlaqə ilə açılması, sürücü tərəfindən generatorların işə hazırlanması, ümumi komanda-qərargahının döyüş vəziyyətinə getirilməsi normativləri yerinə yetirildi. Komandamız 11 dəqiqəyə yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulan normativi 5-6 dəqiqə ərzində həyata keçirdi".

Əsgərlər onu da qeyd edilər ki, bizim hər birimizin üzərində qəlebə arzusu, işğal olmuş doğma Qarabağımızın azad edilməsi arzus var. "Biz ulu torpaqlarımızın həsrətindəyik. Ana qucağı qəder əziz, ana nəfesi tək doğma olan torpaqlarımızı bizi gözləyir. Hər birimizin ən böyük arzusu qəlebədir, işğal olmuş torpaqlarımızın, doğma Qarabağımızın geri qaytarılması, azad olunmasıdır. Ali Baş Komandanımızın etibar etdiyi regionun ən güclü ordusunun sayəsində xalqımızın həsrətə gözlədiyi cələbə sevinci tezliklə gerçəkləşək, Qarabağ həsrətinə son qoysulacaq."

**Kapitan
Mehəmməd ƏLİYEV,
"Azərbaycan Ordusu"**

Bakıda ƏİK kəşfiyyat böülüyünün özünü qiymətləndirmə üzrə təlimi keçirildi

Bakıda NATO-nun Əməliyyat İmkanları Konsepsiyası (ƏİK) çərçivəsində Azərbaycan Ordusunun kəşfiyyat böülüyünün 2-ci səviyyəli özünü qiymətləndirmə təlimi keçirildi.

Qaraheybət Təlim Mərkəzində keçirilən səhra təliminə Azərbaycan Ordusunun 150 nəfərə yaxın şəxsi heyeti, 20-dək hərbi texnikası və iki helikopteri cəlb olunub.

Böülüyün qiymətləndirilməsi NATO Quru Qoşunları Kəməndanlığının monitorinq qrupu tərəfindən aparıldı.

Təlimdə, həmçinin müşahidəçi və qiymətləndirici qismində Böyük Britaniya, Fransa, Avstriya və Almaniyanın hərbi qulluqçuları iştirak etdilər.

Silahlı münaqişələr zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarının hərcilər arasında

yayılmışına və tətbiqinə dəstək olmaq məqsədilə Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi də təlimə cəlb olunmuşdu.

Mayın 24-də Qaraheybət Təlim Mərkəzində davam edən

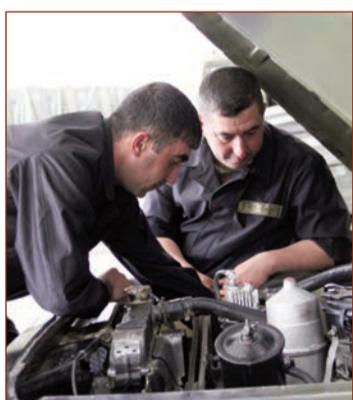
NATO-nun Əməliyyat İmkanları Konsepsiyası (ƏİK) programı çərçivəsində Azərbaycan Ordusunun kəşfiyyat böülüyünün 2-ci səviyyəli özünü qiymətləndirmə təlimində yüksək səviyyəli qonaqları günü keçirilib.

Müdafiə Nazirliyinin general heyeti ilə birgə Şimali Atlantika

Alyansının Quru Qoşunları Kəməndanlığının qərargah rəisi diviziya generalı Erhan Uzun və ölkəmizdə akkredite olunmuş xarici dövlətlərin hərbi attaşeləri təlimi izləyiblər.

Müdafiə Nazirliyi
Mətbuat Xidməti

O gün o yol qədər uzaqda deyil

Pəşə insan üçün xəzinədir, - deyirlər. İnsan həyatda ele pəşə seçməlidir ki, həm özünün bu pəşəyə sevgisi, məhəbbəti olsun, həm də Vətənə, millətinə xeyir verə bilsin. Hər bir azərbaycanlı tutduğu vəzifəsində asılı olmayıraq, Vətənin qədrini bilməli, ona sədaqətə yanaşmali və bayrağını uca tutmalıdır. Vətən sevgisi, Vətən borcu anlayışları daim ürəyində və gözlərinin nurunda olmalıdır.

"N" hərbi hissəsində müdəddətən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçusu kiçik çavuş Şəhadət Mehtiyyevlə həmsöhbət oldum. Qazax rayonunda dünyaya göz açıb. Sürücü vəzifəsində xidmət edən Şəhadətin öz pəşəsini qeyriadi vurğunluqla sevməsi aydın sezlirdi. Bölmənin mənəvi-psixoloji hazırlığına cavabdeh zabit kapitan Ayaz Qasimov da kiçik çavuş Şəhadət Mehtiyyevin xidmətə başladığı gündən işində ciddi nizam-intizamlı olması və pəşəkar xüsusiyyətləri ile seçilməsini qeyd etdi.

Söhbət zamanı müsahibim bildirdi ki, sürücü olmaq, avtomobil idarə etmək onun uşaqlıq arzusu olub: "Müddətli xidmət dövründə də sürücü olacağım. Ordu sıralarından təxris olunduqdan sonra bir müd-

dət fərqli işlə məşğul oldum. Lakin Vətən məhəbbəti hər şəxse güclər. Artıq 8 ildir ki, sürücülük peşəsi diqqət və məsuliyyət tələb edir: "Hər cür havada şəraitində, nahamar, sərt, enişli-yoxuşlu yollarda avtomobil idarə etmək, şəxsi heyəti sağ-salamat təyin olunan yerə çatdırmaq insandan bire-bəş məsuliyyət və təcrübə tələb edir. Bunun üçün insanda uzun illərin vərdişi, eyni zamanda səriştə olması vacibdir. Bəzən elə ola bilər ki, apardığın şəxsi heyət və ya döyüş sursatı həyata keçirilən əməliyyatda gedidiñə döñür yaradacaq qədər əhəmiyyətli olar."

Avtomobilin saz vəziyyətdə olmasının əhəmiyyətinə toxunan Şəhadət Mehtiyyev bunun üçün ona mütemadi texniki qulluq göstərməyin vacib olmasına diqqət çəkdi. "Vaxtlı-vaxtında nəqliyyat vasitəsinin hissə və mexanizmlərinə göz gəzdirməli, onlar tozdan təmizlənmeli və yağılanmalıdır. Mühərriki işə salmazdan əvvəl avtomobilin yanacaq, yağı və maye ilə tam dolu olmasına nəzarət etmək lazımdır. Şinlərde olan havaya da fikir verilməlidir."

Kiçik çavuş Şəhadət Mehtiyyev həmisi aprel döyüşləri ki mi qəlebə soraqlı döyüşlərin iştirakçısı olmaq arzusundadı: "Hər dəfə sükən arxasında əyleşəndə işgal olunmuş torpaqlarımıza getmək istəyi ilə mühərriki işə salıram. O gün o yol qədər uzaqda deyil. O yolda şəhidlik zirvesinə ucalsaq da, üçrəngli bayraqımız Qarabağda dalğalanacaq."

Leytenant
Samir HÜSEYNOV,
"Azərbaycan Ordusu"

"Vətən uğrunda!" səyyar təşviqat dəstəsi əsgərlərlə görüşüb

"Vətən uğrunda!" səyyar təşviqat dəstəsi Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin (AXC) yaradılmasının 100 illik yubileyi münasibətilə "N" hərbi hissəsində tədbir keçirib.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatına əsasən, tədbirdə Şərqdə ilk demokratik respublikanın yaranma tarixi, keçidiyi inkişaf yolu haqqında məlumat verilib. Bildirilib ki, AXC-nin yaradılması xalqımızın azadlıq, müstəqillik arzusu ilə yaşaması əzminin bir daha nümayiş etdirilib.

Polkovnik-leytenant Rüstəm Məmmədov vurğulayıb ki, Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin qarşımızda qoyduğu mühüm vəzifələrin müvəffəqiyətlə həyata keçirilməsi nəticəsində ordumuzun döyüşə hazırlıq səviyyəsi, döyüş qabiliyyəti və şəxsi heyətin vətənpərvərlik ruhu gündən-günə artmaqdadır.

Sonra Gənə Qarnizonu Zabitlər Evinin hazırladığı AXC-nin 100 illiyi ilə bağlı qisametrajlı film nümayiş etdirilib.

"Ösgərə məktub" layihəsi çərçivəsində AXC-nin yaradılmasının 100 illik yubileyi münasibətilə əsgərlərin əsgərlərə yazdığı təbrik məktubları təqdim olunub.

Şahdağ zirvəsində Xalq Cumhuriyyətinin 100 illiyi ilə bağlı poster açılıb

Bir grup alpinist Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin yaranmasının 100 illiyi münasibətilə Böyük Qafqazın ən yüksək dağ zirvələrindən olan Şahdağ zirvəsinə yürüş edib.

AZERTAC-in bölgə müxbiri xəbər verir ki, dəniz səviyyəsindən 4242 metr yüksəklükde yerləşən zirvəyə yürüş "Everest" idman klubunun təşəbbüsü ilə reallaşıb. On beş nəfərlik alpinist qrupunun Şahdağ'a yürüşü mayın 22-dən başlayıb və iki gün davam edib. Mayın 23-də zirvəyə çatan alpinistlər orada Xalq Cumhuriyyətinin 100 illiyi ilə bağlı poster açıblar.

Yürüşdən əvvəl alpinistlər ötən ilin dekabr ayında itkin düşmüş dağçılar Babur Hüseynov, Fəridə Cəbrayılovadə və Namin Bünyətzadənin qar uçqunu altında qaldığı yeri ziyaret ediblər.

Qürur, bayram, dövlətçilik

Azərbaycan qədim dövlətçilik tarixinə malikdir. Zamanında mövcud olmuş qüdrətli Azərbaycan dövlətləri dünyəvi siyasetiyle tannırdı. Xalq dövlətçiliyi uğrunda həmişə mübarizə aparıb. Şərqdə ilk diplomat qadın da azərbaycanlı olub - Ağqoyunu hökməarı Uzun Həsənin anası Sara xatun.

Gülüstan müqaviləsi Azərbaycanın müstəqilliyini parçaladı. Lakin xalq tarixinin gedisini dəyişmək, dövlətçiliyini bərpə etmək üçün mübarizəsinə davam etdi. Nəhayət, 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi haqqında bəyannamə qəbul edildi, Şərqdə ilk demokratik dövlət yarandı - Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti. Qısa müddədə dövlətçilik atributları təsis edilərək qəbul olundu. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin dövlət bayrağı qururla dalğalandırıldı. Hami inandı ki, Məmməd Əmin Rəsulzadənin dediyi kimi, bir kərə yüksəlen bayraq, bir daha enməyəcək.

Dünyanın eksər dövlətləri ilə diplomatik əlaqələr quruldu.

Qısa müddədə dövlət müstəqilliyini və ərazi bütövlüyünü qoruyan ordu yaradıldı. Səməd bəy Mehmandarov, Əlağa Şıxlinski, Cəmşid Naxçıvanski,... kimi sərkərdələr bu orduda xidmətə başladı; Azərbaycanda ordu quruculuğuna xüsusi diqqət yetirildi. Tam artilleriya generalı Əlağa Şıxlinskini bilavasitə iştirakı ilə Milli Hərbiyyə Məktəbi fealiyyətə başladı...

Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti dünyəvi dövlət idi. Dövlətin rəsmi nümayəndələri beynəlxalq tədbirlərde iştirak edirdi ki, bu da ister dövlətin tanıtılmasında, isterse də müxtəlif miqyaslı əlaqələrin formallaşmasında əhəmiyyətli idi.

Dövlətçilik atributu olan bayraq həm də dövlətin hansı amallar üçün yaşadıldığından rəmziidir. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti müasirləşmə, türküşmə, islamlaşma məramı dövlət kimi tanınırı.

Bunların hamısının başlanğıcı 28 may tarixi idi. 28 aprel tarixi 28 may tarixini unutdurma bilmədi; xalq yüksəldiyi bayrağı ruhun ucalığında dalğalandırıldı, 1991-ci ilin noyabrında - 71 ildən sonra yenidən var səsiyle "Bayraqım - varlığım, bextiyarlığım!" - dedi...

Tariximizə, mədəniyyətimizə, incəsənətimizə, ədəbiyyatımıza olduqca həssas yanaşan, onların öyrənilməsini tövsiyə və tələb edən böyük tarixi şəxsiyyət Heydər Əliyev müraciət Azərbaycanı Xalq Cumhuriyyətinin varisi elan etdi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2018-ci ilin "Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti İli" elan edilməsi haqqında sərəncam imzaladı.

...Hələ neçə yüz illər keçəcək, 28 may tarixi qürur, sevinc, dövlətçilik bayramı kimi yaşadılacaq. O tarixi yazanların ruhu həmişə ehtiramla anılacaq.

Mübariz MUSAYEV,
"Azərbaycan Ordusu"

Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyəti ilə keçirilən ictimai-siyasi hazırlıq dərsi

(İctimai-siyasi hazırlıq dərsinin qrup rəhbərinə dərsə hazırlaşmaq üçün kömək)

Sıallar:

1. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə ordu quruculuğu.
2. Azərbaycan Ordusunun yaranmasının hüquqi əsasları və inkişaf mərhələləri.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə ordu quruculuğu

Azərbaycanda ordu quruculuğunun esasının qoyulması 1918-ci ilə təsadüf edir. Həmin il mayın 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti elan edildikdən sonra təşkil olunmuş ilk hökumət kabinetinin tərkibində Hərbi Nazirlik də var idi. Azərbaycanın tanınmış ictimai-siyasi xadimi olmuş Xosrov bəy Sultanov isə Hərbi nazir vəzifəsinə təyin olunmuşdu. Həmin dövrdə Azərbaycan son derecə mürəkkəb hərbi-siyasi şəraitdə qərar tutduğundan və qısa müddət ərzində Azərbaycan xalqının müstəqilliyinə qənim kəsilmiş bolşevik-dəşnək qüvvələrinin qarşısını almaqə qadir olacaq hərbi qüvvələrin yetişdirilməsi mümkün olmadıqdan Azərbaycan hökuməti hərbi kömək üçün Osmanlı Türkiyəsinə müraciət etdi. 1918-ci il iyunun 4-də Azərbaycanla Osmanlı Türkiyəsi arasında imzalanmış müqaviləyə uyğun olaraq, Türkiyə hökuməti Azərbaycana hərbi yardım göstərmək və hərbi qüvvələr gəndəmək qərarına gəldi. Həmin dövrdə Azərbaycanda mövcud olan milli hərbi qüvvələrin və Azərbaycana göndərilmiş olan Osmanlı hərbi qüvvələrinin bazasında Qafqaz İslam Ordusu yaradıldı. Nəticədə ordu quruculuğuna və ordu hissələrinin fealiyyətinə rəhbarlik Azərbaycan hökumətinin razılığı ile Qafqaz İslam Ordusu komandanına həvələ edildi. Ona görə Azərbaycan hökumətinin ilk kabinetinin tərkibinə daxil edilmiş Hərbi Nazirliyin təşkil mühəqqəti olaraq təxirə salındı.

Azərbaycanın Milli Ordu qüvvələrinin esasını hələ Cümhuriyyətin elan edilmesindən əvvəl yaradılan və general-leytenant Əlağa Şıxlinski tərkibində rəhbarlıq edilən Müsəlman Korpusu təşkil edirdi. 1918-ci il iyunun 26-də Müsəlman Korpusunun adı dəyişdirilərək Əla-hiddət Azərbaycan Korpusu adlandırıldı. Həmin gün hazırda Azərbaycan Ordusunun yaradılması günü kimi qeyd edilməkdədir.

Qafqaz İslam Ordusunun mövcudluğunu dövrü Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ordu quruculuğunu birinci mərhələsinə təşkil edir. 1918-ci il noyabrın 1-dən isə Cümhuriyyətin ordu quruculuğunu ikinci mərhələsi başlayır. Həmin tərixdə Azərbaycan hökuməti Hərbi Nazirliyin bərpə edilməsi haqqında qərar qəbul etdi. Nazırın Şurasının qərarına əsasən, Azərbaycan hökumətinin rəhbəri Fətəli xan Xoyski Hərbi nazir vəzifəsini öz üzərinə götürdü. Rusiya ordusuna sıralarında tam artilleriya generalı rütubət yolu keçmiş Səməd bəy Mehmandarov isə Hərbi nazirin müavini təyin edildi və Hərbi Nazirliyin formalaşdırılması ona həvələ olundu.

Birinci Dünya müharibəsinin nəticələrinə görə, Hərbi Nazirliy 1918-ci il noyabrın 22-də Gəncəye köçmək məcburiyyətində qaldı və 1919-cu il iyunun sonlarına kimi paytaxtdan və hökumət orqanlarından uzaqda fealiyyət göstərməli oldu. 1919-cu il iyunun sonlarında

Mövzu: Azərbaycan Ordusunun yaranması və formalasası tarixi.

Bakıya köçürülen Hərbi Nazirlik Krasnovodsk və Merkuri küçələrinin (indiki Zərifə Əliyeva və Səməd Vurğun küçələri) kəsişməsindəki binada yerləşdirildi və Cümhuriyyətin süqutuna qədər burada fealiyyət göstərdi.

1918-ci il dekabrın 25-də Səməd bəy Mehmandarov Azərbaycan hökumətinin qərarı ilə Hərbi nazir, dekabrın 29-da isə general-leytenant Əlağa Şıxlinski hərbi nazirin müavini vəzifəsinə təyin edildi. Cümhuriyyətin süqutuna kimi bir neçə hökumət kabinetini dəyişdə, Səməd bəy Mehmandarov və Əlağa Şıxlinski öz vəzifələrində dəyişməz olaraq qaldılar.

Azərbaycan hökuməti Hərbi Nazirliyin karşısındakı ölkənin ərazi bütövlüyü müdafiə etməye qadir olan ordunun yaradılması vəzifəsi qoyulmuşdu. Hərbi Nazirliyin rəhbərləri Səməd bəy Mehmandarov, Əlağa Şıxlinski və onların həmkarları olan general-major Həbib bəy Səlimovun, general-major Süleyman bəy Əfəndiyevin, general-major İbrahim ağa Usubovun, general-major Cavad bəy Şıxlinskisinin və digərlərinin fədakar xidmətləri nəticəsində bu vəzifənin öhdəsində uğurla geldilər. Cümhuriyyətin süqutu ərefəsində Azərbaycan Ordusunda hər biri üç piyada alayından ibarət olan iki piyada diviziyası, iki əlahiddə piyada diviziyası, üç alaydan ibarət olan süvari diviziyası, artilleriya briqadası və digər hissə və bölmələr mövcud idi. Məhz bu qüvvələrin vasitəsi 1920-ci ilin martında Ermənistən hərbi qüvvələrinin və Qarabağdakı separatçı qüvvələrin Azərbaycanın müstəqilliyinə qarşı geniş hərbi təcavüzünün qarşısını almaq münküm oldu.

1920-ci il aprelin 28-də 70 min-dən artıq bolşevik hərbi qüvvələrinin hərbi müdaxiləsi nəticəsində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti süqut etdi. Azərbaycanda hakimiyət bolşeviklərinə keçidən sonra Hərbi Nazirliyin bazasında Azərbaycanın Hərbiyyə və Bəhriyyə Komissarlığı yaradıldı. Əvvəlcə Cingiz İldırım, sonra isə Əliheydər Qarayev hərbiyyə və bəhriyyə komissarı vəzifəsinə təyin edildilər.

1922-ci ilin sonlarına, yeni SSRİ təşkil edilən kimi Hərbiyyə və Bəhriyyə Komissarlığı formal müstəqilliyini saxladı. Azərbaycan SSRİ-nin tərkibinə daxil edildikdən sonra Hərbiyyə və Bəhriyyə Komissarlığı nazirlik statusunu itirmiş oldu. Azərbaycanda hərbi işlərə rəhberlik SSRİ mərkəzi orqanları-nın səlahiyyətinə keçdi.

Azərbaycan Ordusunun yaranmasının hüquqi əsasları və inkişaf mərhələləri

XX əsrin sonlarında ölkədə siyasi hakimiyətin böhranlı hala düşməsi və müttəfiq respublikalar da milli-azadlıq hərəkatının genişlənməsi Azərbaycanda Müdafiə Nazirliyinin bərpası üçün real imkanlar açdı. 1991-ci il avqustun 30-da Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti "Milli özünü müdafiə qüvvələrinin yaradılması haqqında" qərar qəbul etdi. Həmin qərarın əsasında respublika Prezidentinin

5 sentyabr 1991-ci il tarixli fərmanına əsasən, Azərbaycanda Müdafiə Nazirliyi təşkil edildi və milli ordunun yaradılmasına başlandı. 1991-ci il oktyabrın 9-da isə Respublika Ali Soveti tərəfindən ordu quruculuğunun hüquqi bazası olan "Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri haqqında" qanun qəbul edildi.

Lakin bir tərəfdən Azərbaycanın daxilində hərbi-siyasi veziviyətin mürəkkəb olması, hakimiyətdə olan qüvvələrin ordu quruculuğu sahəsində semərəli siyaset izleyə bilməməsi, bir tərəfdən de ictimai-siyasi hərəkatların ordu daxilində qarışılıqlı yaratmaq cəhdləri, 6 ay ərzində Müdafiə naziri vəzifəsinə 4 dəfə təyinat aparılması həm Müdafiə Nazirliyinin, həm de Azərbaycan Ordusunun formallaşmasına dağıdıcı təsir göstərdi.

Azərbaycanda Müdafiə Nazirliyinin və ordunun real şəkildə formalasdırılması ulu önder Heydər Əliyevin 1993-cü il noyabrın 2-də radio və televiziya ilə xalqa müräciətindən sonra başladı. Ordu və Müdafiə Nazirliyi qeyri-sağlam qüvvələrdən temizləndi, orduya yeni qüvvələr cəlb edildi, ordu quruculuğunda köklü dəyişikliklər həyata keçirildi. Nəticədə qısa müddət ərzidə ordu yenidən quruldu, təşkilətləndi və Azərbaycanın müstəqilliyinə qədər ordusuna malik olduğunu təsdiq etti.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin ordu quruculuğunun bu mərhələsində apardığı işlərin hərbi-siyasi nəticəsi olaraq ordu daxilində dərinleşməkdə olan böhranın qarşısı alındı və bu sahədə keyfiyyət dəyişikliyə yarandı.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycan Ordusuna göstərdiyi diqqət və qayğıının nəticəsində vahid komandanlıq prinsipi bərəqərar edildi, ordunun maddi-texniki təminatı əvvəlki illərdən fərqli olaraq ehəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırıldı, hərbi hissə və birləşmələrin maddi-texniki, tibbi və digər vasitələrlə təmin edilməsi təşkil olundu, maliyyə-təsərrüfat fealiyyəti nizama salındı. Azərbaycan Ordusuna tələb olunan silah, hərbi texnika, döyüş sursatı, arxa xidmət əmlakı və digər maddi vasitələrin Azərbaycan Respublikasının sənaye müəssisələrində istehsal edilməsi ölkə iqtisadiyyatının inkişafına da təkan verdi. Orduda şəxsi heyətin mənəvi-psixoloji hazırlanmasına, döyüş ruhunun yüksəldilməsinə diqqət artırdı, hərbi vətənpərvərlik işi gücləndirildi.

1993-cü il dekabrın 10-da Beyləqan istiqamətində hückuma keçən Ermənistən silahlı qüvvələri ilk dəfə ordumuzun müteşəkkil müqaviməti ilə qarşılaşdı. Dekabr ayının sonlarında Goranboy, Tərtər və Ağdam istiqamətlerində düşmənin hückumlarının qarşısı alındı, onun xeyli canlı qüvvəsi və texniki məhv edildi. Füzuli-Beyləqan istiqamətində əks-hückuma keçən qoşunlarımız işğal olunmuş torpaqlarımızın bir hissəsini azad edərək düşmənin bu istiqamətdə yerləşən hərbi qruplaşmasını darmadağın etdilər. Belə bir şəraitdə ermənilər danışqlar stolu arxasına

gələrək 1994-cü il mayın 12-de atəşkəs haqqında sənədə qol çəkməyə mecbur oldular və bununla da Azərbaycan Ordusunun yenidən qurulmasına şərait yarandı.

Azərbaycan Ordusunu üçün zabit kadrlarının hazırlanması Müdafiə Nazirliyinin başlıca vezifələrindən biridir. Burada keçmiş SSRİ dövründə milli zabit kadrlarımızın yetişməsində müstəsnə əhəmiyyəti olan, 1971-ci ilde ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin şəxsi təşəbbüsü ilə yaradılmış C.Naxçıvanı adına Hərbi Liseyin rolunu və tarixi əhəmiyyətini qeyd etmə vacibdir. Məhz bu təhsil ocağında təhsil alan gənclərimizin əsas hissəsi sonradan ali hərbi məktəblərə qəbul olunur. Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbində müasir standartlar səviyyəsində tədris bazası yaradılmış və peşəkar zabit kadrlarının hazırlanması həyata keçirilir.

Dövlətçilikdə varislik anlayışına önem verən ulu önder Heydər Əliyevin 22 may 1998-ci il tarixli fərmanı ilə 26 iyun Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Günü elan edildi. Bu gün iqtisadi yüksəliyi ilə diqqətləri özünə cəlb edən əlkəmiz yaradılmış qüdrətli ordusuna də hər bir azərbaycanlın qurur məbəyinə çevrilir. Artıq bütün dünya Cənubi Qafqazın lider dövləti olan Azərbaycanın regionunun qüdrətli ordusuna malik olduğunu təsdiq edir.

Ulu önder Heydər Əliyevin 1999-cu il fevralın 20-da imzaladığı fərmanı əsasən, Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyası fealiyyətə başlamış, 2001-ci ilde Silahlı Qüvvələrin Təlim və Tedris Mərkəzi yaradılmışdır. Mərkəzdə zabit heyətinin təkmiləşdirilmə, ehtiyat zabit hazırlığı, gizir hazırlığı və müddədən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının hazırlanması, şəxsi heyətin heyat və məşət şəraitinin yaxşılaşdırılması, ordumu-zun müasir silahlara təminatı istiqamətində görülen işlər sayəsində Azərbaycan Ordusunun dünyasının ən güclü orduları ilə bir cərgədə öz lağılı yerini tutub. Aprel döyüsləri Azərbaycan Ordusunun gücünü və işğal altındakı torpaqlarımızı qisa müddədə azad etməyə qadir olduğunu bir daha göstərdi. Bu gün bizim ordumuz istenilən vəziəni icra edə bilər və Silahlı Qüvvələr miqyasında keçirilən komanda-qərargah hərb oyunları və taktiki təlimlər bunun əyani sübutudur. Müasir döyük taktikası tətbiq edilir, dünyada ən qabaqcıl təcrübə öyrənilir və Azərbaycan Ordusunda istifadə olunur. Regionda yaranmış hərbi-siyasi vəziyyət Azərbaycan Ordusunun hissə və birləşmələrinin daim döyük hazırlıqlı, Azərbaycanın müstəqilliyinə qərəbi təcavüzünə qarşı yönəldilən hər bir təcavüze layıqli cavab verməyə qadir döyük qabiliyyətinə malik olmasına tələb edir. Bu gün Azərbaycan əsgəri havada, suda və quruda Vətənin maraqlarını şərflə qoruyur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev Azərbaycan dövlətinin bu istiqamətdə yürütdüyü siyasetin məzəzinini, məqsədini çox aydın və dürüst şəkilde belə ifade edib: "Son illər ərzində maddi-texniki bazanın möhkəmdirilməsində böyük işlər görülmüşdür, çoxlu texniki avadanlıq, müasir silahlar alınmışdır və beləliklə, Azərbaycan Ordusu xeyli dərəcədə güclənmişdir. Biz bu prosesi davam etdirecəyik. Azərbaycan mühərbi şəraitdə yaşayır və belə olan halda ilk növbədə ordu quruculuğuna böyük diqqət göstərilməlidir".

yinin daim diqqət mərkəzindədir. Yüksek kadr potensialı və geniş maddi-texniki bazası olan yerli hərbi məktəblər yanaşı, hərbcilərimiz bir sıra vacib hərbi ixtisaslar üzrə təhsil almaq üçün Türkiye, Rusiya, Ukrayna, Pakistan, Çin və digər ölkələrə göndərili. Eyni zamanda Azərbaycan hərbciləri NATO-nun "Sülh Naminə Tərəfdəşlik" programı çərçivəsində təşkil olunan müxtəlif ixtisasartırma və təlim kurslarında da yaxından istirak edirlər. Azərbaycanın NATO ilə əlaqələri artıq "Fərdi Tərəfdəşlikin Fealiyyət Planı" çərçivəsində inkişaf edir. Bu isə ölkəmizdə ordu quruculuğu prosesinde növbəti naiiliyyətlərin qazanılması üçün məhmək təməl deməkdir.

2005-ci ildən bu günə qədər Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin xətti ilə 900 adda hərbi təyinatlı silah-sursat istehsal olunub və bu gün bu proses davam etdirilir. Azərbaycanda ən müasir hərbi texnika, silah-sursatın istehsal olunması ilə bərabər, eyni zamanda xarici dövlətlərə də alınması ilə üzrə fealiyyətlər davam etdirilir.

Bu il Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yaradılmasının 100 illiyini qeyd edəcəkdir. Ordumuzda yüksək hərbi intizamın saxlanılması üçün müvafiq tədbirlər görülür, islahatlar aparılır. Azərbaycan Ordusu yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. Hərbi hissələrin müasir standartlara uyğun qurulması, şəxsi heyətin heyat və məşət şəraitinin yaxşılaşdırılması, ordumu-zun müasir silahlara təminatı istiqamətində görülen işlər sayəsində Azərbaycan Ordusunun dünyasının ən güclü orduları ilə bir cərgədə öz lağılı yerini tutub. Aprel döyüsləri Azərbaycan Ordusunun gücünü və işğal altındakı torpaqlarımızı qisa müddədə azad etməyə qadir olduğunu bir daha göstərdi. Bu gün bizim ordumuz istenilən vəziəni icra edə bilər və Silahlı Qüvvələr miqyasında keçirilən komanda-qərargah hərb oyunları və taktiki təlimlər bunun əyani sübutudur. Müasir döyük taktikası tətbiq edilir, dünyada ən qabaqcıl təcrübə öyrənilir və Azərbaycan Ordusunda istifadə olunur. Regionda yaranmış hərbi-siyasi vəziyyət Azərbaycan Ordusunun hissə və birləşmələrinin daim döyük hazırlıqlı, Azərbaycanın müstəqilliyinə qərəbi təcavüzünə qarşı yönəldilən hər bir təcavüze layıqli cavab verməyə qadir döyük qabiliyyətinə malik olmasına tələb edir. Bu gün Azərbaycan əsgəri havada, suda və quruda Vətə

Ordu və cəmiyyət

“Şəxsi heyəti milli-mənəvi dəyərlərlə silahlanan ordu ən güclü ordudur”

Rubrikamızın qonağı Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin həqiqi üzvü, İ.Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru akademik Möhsün Nağısoyludur.

Akademik səhbətinə xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin hərbi quruculuq məsələlərindən bəhs edən dərin məzmunlu çıxışından sitat getirəmekle başladı. "Ulu Öndər deyirdi: "...Ordu quruculuğu prosesi, təbii ki, təkcə maddi-texniki təminatla məhdudlaşdır. Döyüş qabiliyyəti, əsgər-zabit həyətinin mənəvi-psixoloji hazırlığı müümür yer tutur. Mən tam əminlikle deyə bilerəm ki, bu baxımdan Azərbaycan Ordusu güclü ordular sırasındadır. Döyüş qabiliyyəti artır, orduda mənəvi-psixoloji vəziyyət çox müsbətdir, vətənpərvərlik ruhu, nizam-intizam yüksək seviyyədədir." Ümummilli Liderimiz həle Sovet Azərbaycanına rəhbərliyi dövründə ölkədə hərbi quruculuq sahəsində ilk uğurlu addımlarını atmışdı. Belə ki, C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəbin yaradılması ordu quruculuğunda atılan uğurlu addımların başlangıcı idi."

Müasir Azərbaycan Ordusunun Cümhuriyyət Ordusunun varisi hesab edildiyini deyən akademik onu da vurğuladı ki, öten əsrin əvvəllerində təməli qoyulan, əsrin sonlarında müstəqillik illerində yenidən gerçəkləye çevrilən ordu quruculuğu işləri Azərbaycanda yeni, mütəraqqı dəyərlər əsasında həyata keçirildi.

Direktor M.Nağısoylu ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyinin qeyd edilməsi, 2018-ci ilin "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti II" elan olunması barədə imzaladığı sərəncamları, eyni zamanda respublikamızın Silahlı Qüvvələrinin 100 illiyinə hazırlığını dövlətçilik tariximizdə mühüm hadisə adlandırdı.

Akademik səhbətində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə hökumətin verdilər mühüm qərarlardan birinin də Ana dili məsəlesi ilə bağlı olduğunu dedi və bə istiqamətdə atılan addımlardan danışdı: "Ana dili milletin ən böyük milli-mənəvi sərvətidir. Dünyada her bir xalq dövləti, dili və dini ilə tanınır. Hər bir xalqın Ana dili onun varlığıdır, kimliyidir. Ulu öndər Heydər Əliyev deyirdi ki, xalqı xalq edən, milleti millet edən onun Ana dilidir. Cümhuriyyət dövründə kadrların əksəriyyəti, xüsusiətə de hərbçi kadrların əsasında təhsil alıb, o ölkənin ordusunda xidmət etmişdilər. Ona görə də onların birdən-bire doğma Ana diline keçməsi asan məsələ deyildi. Ana dilində işlədilməsi gərəkli olan hərbi terminləri öyrənmək üçün vaxt tələb olundur. Çox sevindirici haldır ki, müstəqillikdən sonra ordu quruculuğunda əski türk sözləri işlədilərək yenidən həyata vəsiqə qazandı. Məsələn: taqım, çavuş, gizir, görürsünüz, necə gözel səslənir. Hərbi quruculuqda Ana dili məsəlesi Cümhuriyyət dövründə aktual oldu-

şü kimi, müstəqillikdən sonra müasir ordu quruculuğunda da aktual iddi və milli hərbi terminlərdən istifadə qaydaları əsas şərt kimi qəbul edildi. Nümunə olaraq deyə bilerəm ki, farağat, düzən, hazır ol, atəş kimi terminlər Ana dilimizdən daxili imkanları hesabına yaranan milli hərbi terminlərdir.

Sovet dönməndə təməli Ümummilli Liderimiz tərəfindən qoyulan C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəbdə Ana dilinin daha geniş tədris edildiyini, kursantların da əsasən azərbaycanlılardan ibarət olduğunu deyən Möhsün Nağısoylu səhbətinə davam edərək bildirdi ki, o dövrde bize təkcə kondisioner zavodu lazımdı, eyni zamanda galəcəkdə Ana dilini gözəl bilən milli hərbçi kadrları yetişdirən C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəb də lazımdı. Qarabağ mühərbiyəsində, aprel döyüşlərində şəhidlik zirvəsinə ucalan ve hünər göstərən vətənpərvər hərbçilərimizin sırasında həmin məktəbin məzunları da var idi.

Akademik dövlətimizdə Ana dili məsələsinin həm də azərbaycanlıq məfkürəsi ilə six bağlı olduğunu dedi: "Konstitusiyamızda ayrıca bir maddə - 21-ci maddə Ana dili ilə bağlıdır. "Azərbaycan Respublikasının dövlət dili Azərbaycan dilidir". Ana dili məsələsi dövlət quruculuğu siyasetinin tərkib hissəsi olmaqla yanaşı, əsas amillerindən biri sayılır. Bütün bunların hamısı mənəviyyat məsələsidir. Şəxsi heyəti milli-mənəvi dəyərlərlə silahlanan ordu ən güclü ordudur. Cümhuriyyətin Ana dili haqqında qərarının qəbul edilməsindən de bir əsr vaxt keçir. Dilçilik institutu olaraq, Ana dilimizdən keşiyində duran biz alımlar düşünsürük ki, ayrıca sessiya keçirək."

Dilçi alım səhbətində Ana dilimizin geniş imkanlarından da bəhs etdi. "Böyük ziyali Ömrə Faiq Nemanzadə deyirdi ki, doğma Ana dilinə olan sevgi bütün sevgilərdən üstündür. Çünkü biz ilk dəfə dil açanda ana deyirik. Mən fars, ərəb, ingilis dillərini biliyəm. İnən ki, Azərbaycan dili dünyaya dilleri sırasında özünün ahəngdarlığına, musiqiliyinə, zəngin söz ehtiyatına görə seçilən dillərdən biridir. Ümumiyyətə, müsəlman Şərqində üç dil - ərəb, fars və türk dili hakim dil olub. İslam mədəniyyətinin yaranmasında da bu xalqların nümayəndələri iştirak ediblər: ərəbler, farslar və türklər. O zaman ərəb dili elm dili, fars dili şeir dili, türk dili isə ordu dili olub. Yəni, türk dili hərb dilidir. İsləm ordusunun əsas dayaqları da türklər olub. Türk dili daha çox hünər dili kimi dünyada tanınır. Farsların bir məsəli var: farsı şəkərəz (fars dili şəkər kimi şirindir), torki hünərəz (türk dilində hü-

seyn Şəhriyar deyirdi ki, bize qılıncda yanaşı, söz də gerəkdir. Yəni, sözün özü də qılınc qədər kəsərlidir. Xalq şairi Səmed Vurğun İkinci Dünya müharibəsində döyüş gedən cəbhələrdə olur, əsgərlərlə görüşüb onları şeirləri ilə düşmən üzərində yeni-yeni qəlebəyə ruhlandırdı. Bunun özü böyük bir qaynaqdır. Ordu və cəmiyyət, ordu və ziyanla əlaqələrinin daha da dərinleşməsi istiqamətində görüləsi işləri sürətləndirmək lazımdır. Çünkü belə məsələlər taleyikli məsələlərdər. Ordu və cəmiyyət, ordu və ziyanla əlaqələrinin möhkəmənməsi işlərində təbligat da vacib amildir. Mən deyərdim ki, hər bir ziyalının ordusunun yanında olması onun vətəndaşlıq mövqeyidir, vəzifə borcudur, şərifli missiyasıdır."

Akademik M.Nağısoylu Vətənimizin keşiyində dayanan hərbiçilərimiz müraciət edərək bildirdi ki, Ana dilimiz dünyada ən zəngin dil qrupuna daxil olan bir dildir. "Ona görə doğma Ana dilini sevin, yaşasdın, bu dilde da nişnəməgizində fərəx edin. Ana dilimiz qəhrəmanlıq, döyüş dildidir. Görün, hərbi terminlər bizim dilde neçə möhtəşəm səslərin. Qoy, sizin Ana dilinizdə Ana Vətəninə Azərbaycan qürur mənbəyiniz olsun. Gökəmli dramaturqumuz C.Məmmədquluzadənin 1917-ci ildə yazdığı "Azərbaycan" adlı məqəlesi var. O məqalədə üç sözü üç dəfə tekrar edir: Vətən, millet, dili. Bununla yazıçı demək istəyi ki, hər bir insan üçün üç amil mühüm rol oynayır. Onun Vətəni, onun milleti, onun dili. Vətən də, milletin də keşiyində kim durur, onları kim qoruyur? Əlbette ki, əsgər."

Ordu və cəmiyyət əlaqələrinin hər zaman aktual və zəruri olduğunu bildiren dilçi alım dedi ki, ordu xidmət edən hər bir əsgər və zabit bizim övladımızdır. Ordu xidmət keçən əsgər biləndə ki, onun arxasında valideyni ilə bərabər, xalqın şairi, yaziçisi, ziyalısı dayanır, o zaman hər bir əsgər daha qururlu olur və daha da əzmle, böyük iradəyle tutduğu vəzifəni yerinə yetirir. Millet vekilleri, ziyalılarımız, şair və yazıçılarımız, elm, mədəniyyət, incəsənət nümayəndələri həmişə ordunun yanındadır. Onlar döyüş bölgəsində yerləşən hərbi hissələrə gedib əsgər və zabitlərimizlə görüşərək keçiriblər. Keçən il tənmiş xalq yazıçısı Anar və xalq şairi Nəriman Həsənzadə başda olmaqla bir qrup ziyalı ölkə Prezidentinin sərəncamından sonra yenidən berpa olunan Cəbrayıllı rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndinə səfər edərək orada yaradılan yeni quruculuq işləri ilə tanış olmuşdular. Ordu xalqı birliyi həmişə mövcuddur. Xalqımızda bu enənə var. Lakin bu enənəni daha da inkişaf etdirmək lazımdır. Ordu və cəmiyyət, ordu və ziyanla əlaqələrinin daha da dərinleşməsi ordu əsgər və zabitlərimizdən döyüş əhval-ruhiyyəsinin yüksək olmasına stimul verən şərtlərdən biridir. Ordu ilə cəmiyyət, xüsusiətə de hərbi əlaqələrinin olması olduqca vacibdir. Görkəmli şairimiz Mehəmmədhü-

Xəbərlər: hadisələr, faktlar

Türkiyə üçün istehsal olunan "F-35 A" təyyarələrinin test uçuşları həyata keçirilib

Türkiyə Hərbi Hava Qüvvələri üçün ABŞ-da istehsal olunan "F-35 A" qırıcılarının test uçuşları uğurla həyata keçirilib.

"F-35 A" qırıcılarının Türkiyəyə təhlil verilməsinə iyunun 21-də başlanılaçq. Hazırda türkiyeli iki pilot ABŞ-da "F-35 A" qırıcılarını idarə etmək üçün təhsil və təlim alır.

Ruminiyada "Tırtılı" Renault Duster avtomobili nümayiş olundu

Ruminiyada hərbi texnika və avadanlığa həsr olunmuşBSDA adlı sərgi çərçivəsində "Tırtılı" Dacia Duster (MDB ölkələrində Renault Duster kimi tanınan) crossover avtomobilinin təqdimati keçirilib.

Istehsalçıların məlumatına əsasən, yeni avtomobil səhiyyə, hərbi, kənd təsərrüfatı və özəl biznesdə istifadə oluna bilər. Modelin normal təkerli vəziyyətdən tırtılı vəziyyətə dəyişdirilməsi təxminən bir saat vaxt tələb edir. Avtomobilin başlangıç qiyməti 11 min avro olacaq.

Qeyd edək ki, dözümlülüyü, keyfiyyəti və münasib qiyməti ilə seçilmiş crossover avtomobil həvəskarlarının rəğbətini qazanıb.

NATO təlimlərinin keçirilməsi üçün Litvaya 1500 vahid hərbi texnika getiriləcək

Iyunun 6-dan 9-dək Litvaya ərazisində NATO təlimlərinin keçirilməsi üçün bu ölkəyə 3000 hərbçi və 1500-dək hərbi texnika geləcək və buradan Şimali Atlantika Alyansının Latviya və Estoniyada təşkil olunacaq təlimlərinə yola salınacaq.

May-iyun aylarında Litvanın ərazisində 6600 əcnəbi hərbçinin iştirakı ilə "Saber Strike 2018" irimiqyaslı regional manevrlər planlaşdırılır. Təlimlərin keçirilməsi ilə bağlı parlamentlə razılığa gəlinib, cünti hökumətin səlahiyyəti Litvaya başqa ölkələrdən 1600 hərbçi buraxılmasına ilə məhdudlaşdır.

Qəndaharda partlayış nəticəsində ölünlərin sayı 16 nəfərə çatıb

Əfqanistanın cənubunda yerləşən Qəndahar vilayətinin eyni adlı administrativ mərkəzində bomba yüklenmiş avtomobilin parıldılmasına nəticəsində helak olanların sayı 16 nəfərə çatıb, 35 nəfər isə müxtəlif dərəcəli xəsarətlər alıb.

Bu baredə region gubernatorunun mətbuat katibi Davud Əhmədi bildirib.

Hadisə yerli vaxtla təxminən saat 12:30-da Qəndahar şəhərinin 4-cü polis məntəqəsinin ərazisində qeyd olunub. Polis əməkdaşları yoxlama apararkən kamikadze avtomobilə yerləşdirilən partladıcı qurğunu işə salıb.

Ölkədə fealiyyət göstərən heç bir qruplaşmanın məsuliyyətini üzərinə götürməyib.

İraqda kamikadze özünü partladıb, ölü və yaralananlar var

İraqın paytaxtı Bağdadda partlayış törədilib.

Terrorçu-kamikadzenin üzərindəki partlayıcı qurğunu işə salması nəticəsində 8 nəfər ölüb, 11-i yaralanıb. Partlayışa görə məsuliyyəti hələ ki, heç bir qruplaşma öz üzərinə götürməyib.

AZERTAC-in materialları əsasında

"Vətəni şəhidlərimizin sevdiyi qədərincə sevirik!.."

Hər şəkil zamanın bir anının yaddaşıdır. Bu bir an xalqla, dövlətcilikle bağlıdır. Vətən sevgisinin tezahüründür, daha dəyərlidir və əbədiyyən bu dəyəriyle yaşadılır; hər baxılonda tərixin o anı yenidən yaşınlır və yaşınila-yaşınila ömür yaşadılmalılara köklənir.

Şəhidlik Vətən sevgisinin təsdiqidir...

Şəhidlər vətənsevərlərin Vətən sevgisini təsdiqləyir.

Tədbirlərdən birində az yaşılı bir uşaq xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin "Şəhidlər" şeirini dedi. O ağruları yaşaya-yaşaya dedi, ürəyinin səsiyə dedi. Şəhidliyin nə olduğunu bu yaşda uşaqların da bu seviyyədə dərk etməsi könlü müriqətə gətirdi. Şəhid analarının yanaqlarında közə dönen göz yaşlarının eynini gördüm o uşağın yanğında...

Samid İmanov, Rauf Orucov,... kimi igidlərin şəhid olduğu aprel döyüsləri qəhrəmanlıq tarixi kimi yaşıdır, yaşadılacaq. Bu qələbə Azərbaycan əsgərinin döyük və mənəvi-psixoloji hazırlığının qələbəsidir, ordı ilə xalqın birliliyinin - milli-xəlqi ruhun qələbəsidir. Həm də Böyük Qələbenin başlanğıçı kimi yaşıdanan qələbedi. Bu qələbə hem də şəhidliyə ehtiramın qələbəsidir...

Aprel döyüslərinin iştirakçılarının xatirələri, səhbətləri yaşıları tarixdi və bu yaşıları tarix həmisi maraqla, qururla dinlənilir. Belə səhbətlər günümüzün əs-

gərləri üçün daha maraqlıdı, daha gərklidi; olmuşları kitabdan, qəzetlərdən, sosial şəbəkələrdən oxuyanlar müəyyən məlumatə malik olur. Olmuşların döyüslərin iştirakçılarından eşitməsi həmisi dənə təsirli olub. Zamanında Böyük Vətən müharibəsi iştirakçılarının səhbətlərini diniyərdir, illerin o üzündə qalanları qururla yaşayardıq. Atalarımızla, babalarımızla, əmi-dayalarımızla fəxr edərdik. Bu günün yeniyetmələri de belədi; aprel döyüsləri haqqında döyüşənlərin səhbətini dinləmək isteyirlər, dinləyə-dinləyə o sevinci hər səhbətdə yenidən yaşımaq isteyirlər. O sevincin işığında Böyük Qələbenin sevincini görürler.

Gənc əsgərlər aprel döyüsləri zamanı yeniyetməyi - məktəbliyi, tələbəyi. Aprel döyüsləri haqqında qozatlırlar,

bü döyüslər haqqında televiziyanın eşitməsildər. Hərbi xidmetdə o döyüslərin iştirakçılarıyla xidmət etmək onları qururlandırır.

Hərbi xidmetdə şəhidlərə ehtiramı görən əsgərin vətənpərvərlik duyğuları daha metinliklə formallaşır.

"N" hərbi hissəsində aprel döyüslərinin şəhidlərinin xatirəsinə ucaldılan abidəyə hər səhər sevgilərlə baxan əsgərlərin duymuları - vətənpərvərliyinin söykənmeli olduğu məqamlar həmin döyüşün iştirakçılarından eşitidləri ilə təmamlanır, çulğası, dönməzlesir. Vətən uğrunda şəhid olanlara ehtiramı bu səhbətlər, torpaqlarımızı işğaldan azad etməyə içlən anddi - qələbənin əsgəri olmaq istəyidi. Səhbət edən də, səhbəti dinləyən də bu amal üçün xidmət edir. Onların amali hamımızın amallı - məməkətin amalı...

Kapitan Şahin Qubadov aprel döyüslərindən danışır, xatirəsi əbədiləşdirilən şəhidlərdən, onların qəhrəmanlığından danışır, qəhrəmanlığın Vətənə sevginin təzahürü olduğunu xatırladır; "Vətəni sevin" - deyir abidə də, kapitanın abidədən üzülməyən baxışları da. Əsgərlərin baxışlarından oxunan mətbə də Böyük Qələbenin uzaqda olmadığından təsdiqidi: Vətəni şəhidlərimizin sevdiyi qədərince sevirik!..."

... "1945-ci ilin 9 may günüünün tarixə qızıl hərflərə yazılmasını" istəyirdi xalq şairi Səməd Vurğun. Azərbaycan əsgəri çox da uzaqda olmayan hansı ayın hansı gününə təxəlli qızıl hərflərə yazacaq!

Bələ səhbətlər bu mətbə üçündü...

Rəşid HÜSEYNOV,
əməkdar jurnalist

Kursantlar arasında inşa müsabiqəsi keçirildi

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqı İcraiyyə Komitəsinin Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Lisey ilə 2014-2019-cu iller üçün mədəni hamilik üzrə tədbirlər planına əsasən, bu günlərdə hərbi təhsil ocağında "Vətəne xidmət edirik" mövzusunda „inşa müsabiqəsi“ keçirildi. Ümumiyyətə, vətənpərvərlik mövzusunda inşa müsabiqələrinin keçirilməsi uzun illərdir ki, Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseydə ənənəyə çevrilib. Təhsil ocağının rəhbərliyi kursantların hərbi vətənpərvərlik ruhunda təriyə olunmasını daim diqqət mərkəzində saxlayır. Sabahımızın zabitləri olacaq kursantlar isə belə yarış və müsabiqələrdə bacarıqlarını, biliklərini nümayiş etdirərək müsbət nəticələr göstərməyə, layiqli yerlər tutmağa çalışırlar. Hər il olduğu kimi, bu il də inşa müsabiqəsi gərgin mübarizə şəraitində keçdi və maraqlı anılarla yadda qaldı. Kursantlar bu dəfə də

yarışda çox böyük həvəsle iştirak edirlər. Verilən mövzular onların üzəyindən xəbər verirdi. Iştirakçılar bacarıqlarına, biliklərinə arxayı olaraq müsabiqəyə qəlebə qazanmaq əzmi ilə qatalmışdır. Uzun müdəddət davam edən inşa müsabiqəsinə bu günlərdə yekun vuruldu. Həyecanlı günler, anlar ötüb arxada qaldı. İnsaların yoxlama mərhəlesi başa çatan kimi qalıblar müəyyənleşdi və nəticələr elan olundu.

Məlum oldu ki, kursant Toğrul Yusifzadə "Aprel döyüslərinin unutmadıq" mövzusunda yazdığı inşa ilə birinci pilləyə yüksəlib. Kursant Nihad Vəliyev "Qələbəye hazır olaq" mövzusunda yazdırı, inşa ilə ikinci yeri çıxıb. Üçüncü yeri kursant İqbal Xalidov "Son illərdə orduya verilən qiyəm" mövzusunda yazdırı inşa ilə tutub. Onu da oxucuların nəzərinə çatdırıq ki, inşa müsabiqəsində 30-dan çox kursant

iştirak edib.

"Vətəne xidmət edirik" inşa müsabiqəsi komissiyanının sədri Hərbi Liseyin Ana dili və ədəbiyyat fənn bölməsinin rəisi mayor Ceyran Abbasova səhbət zamanı dedi ki, belə müsabiqə və yarışların keçirilməsinin böyük əhəmiyyəti var. "Hər şeydən əvvəl bu cür tədbirlər kursantların hərbi vətənpərvərlik ruhunda böyüməsinə müsbət təsir göstərir. Kursantlar müxtəlif mövzulara müraciət etdikdə, düşüncələrinə güvənərək könül oxşayan yazılar qələmə alılcə onların təcrübələri, səriştələri, bilikləri artır, dünyagö-

rüşləri formallaşır. Buna görə də belə maraqlı və əhəmiyyətli tədbirləri tez-tez keçirməyə çalışırıq. Inanıram ki, bugünkü yarışda qalib gələn kursantlar gələcəkdə daha böyük uğurlar qazanacaq, ordumuzun bacarıqlı zabitləri olacaqlar."

Müsabiqədə qalib gələn kursantlarla - Toğrul Yusifzadə, Nihad Vəliyev və İqbal Xalidovla görüşüb səhbət edirəm. Onlar sevincindəydirler. İnşa müsabiqəsində layiqli yer tutduqlarına görə qurur hissi keçirirlər. Həmişə belə olur, insan gücünə, bacarıq və biliyinə güvenib qalib gələndə həmisi ovqatını xoş hissələr bürüyür. Kursantlar qazandıqları qələbəyə görə müəllimlərinə minnetdar olduqlarını bildirilər.

Oxocuların diqqətinə onu da çatdırıq ki, müsabiqədə qalib gəlmış kursantlar yaxın günlərdə Azərbaycan Həmkarlar İttifaqı Konfederasiyasının rəhbərliyi tərəfindən mükafatlandırılacaq. Kursantlara fəxri fərمان və qiymətli hədiyyələr təqdim olunacaq.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
C.Naxçıvanski adına
Hərbi Lisey

Dövlətçiliyimizin 100 illiyi

1918-ci il mayın 28-də "İstiqlal Bayannamesi" imzalandı. Bununla da Azərbaycanda Şərqi ilk demokratik respublikası quruldu. Onun müstəqilliyini ilk tanıyan Türkiye oldu. Bayannamenin əsas mədədalarında deyilirdi: "Azərbaycan tamhüququ və müstəqil dövlətdir". "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz sərhədləri daxilində millətləndən, diniñdən, cinsindən asılı olmayaraq bütün vətəndaşlarına tam vətəndaşlıq və siyasi hüquqlar verdi".

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz üzərinə böyük öhdəliklə götürdü və onu şərəflə yerinə yetirdi. Azərbaycanın sərhədləri müəyyənləşdi, üçrəngli bayraqı, himni, gerbi yaradıldı, ana dili dövlət dili elan olundu, hərbi islahatlar keçirildi.

Azərbaycanın hərbi dəstəyə ehtiyacı olduğu vaxt Nuru paşa Qafqaz İslam Ordusu ilə yardımına geldi. Bu ordu Azərbaycanı tərk etdikdən sonra, ölkədə çox ağır vəziyyət varındı, xarici tezyiqlər artdı, hərbi mütəxəllilər təhlükəsi çıxaldı. Ağır vəziyyət barədə Məmməd Əmin Rəsulzadə deyirdi: "Türk ordusu çəkildi, Azərbaycanın herbi hissələri isə yox idi, müxtəlif yerlərə səpələnmiş 1500 Azərbaycan əsgəri var idi." Göründüyü kimi vəziyyət çox ağır, vaxt isə yox idi. Çıxış yolu ordu quruculuğu sahəsində təcili tədbirlər görməkdə idi.

Başlanğıcda ordu quruculuğu və müdafiə tədbirləri böyük vüsət aldı, yeni hazırlıq işləri görüldü, planlar hazırlanırdı. Məşhur hərbçi, Port-Artur döyüslərində böyük şücaət göstərmiş general Əlağa Şıxlinski ordun quruculuğunu sürətləndirmək məqsədi ilə hərbi planlarla çıxış etdi, strateji təkliflər hazırladı. Plana görə, 1919-cu ilde 25 minlik, 1920-ci ilde isə 40 minlik mütəşəkkil, müasir silahlı təmin edilmiş milli ordu yaradılmalı, en vacib bölgələrdə yerləşdirilməli idi.

Gənclərin təhsil alması üçün 1919-cu il sentyabrın 1-de "Bakı Universiteti"nin yaradılması barədə fərman verildi. Noyabrın 15-də BDU fəaliyyətə başladı. Yüzlərlə genc ali təhsil almaq üçün xaricə gondarıldı.

1920-ci il aprelin 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti süquta uğradı, onun heyata keçirəcəyi bir çox tədbirlər də yarımcı qaldı.

1991-ci ilde Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bərpa edildi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin himni, gerbi, üçrəngli bayraqı yenidən qəbul olundu. Bizi müstəqilliyə doğru aparan 28 may tarixi əbədiyyətlərə qələbə günü kimi qeyd olunur. Bu, dövlətçiliyimizin qələbə günüdür.

Hüsniyə İDRİSOVA,
BSU-nun I kurs tələbəsi

Ermənistən ordusunda kriminal hadisələr

İşgal olmuş ərazilərimizdə yerləşdirilən Ermənistən ordusunun bölmələrində birində məraqlı hadisə baş verib.

Hərbi hissədə xidmət edən 12 nəfərə növbəti hərbi rütbe verilməsi üçün təqdimat göndərilib. Lakin hərbi hissəyə nazirliyindən əmr geldikdən sonra zabitlər xidmət yoldaşını yaxşıca əzisidirlər. Buna səbəb isə tekçə bir nəfərə, Yerevan şəhər sakini olan və hamidan az xidmət edən Arev Petrosyanın növbəti hərbi rütbənin verilməsi olub. Qalan hərbçilərin təqdimatları müxtəlif bəhanələrlə icra edilmədiyi halda Yerevanda yüksək vəzifəli qohumlu olan A.Petrosyan tez bir zamanda rütbə verilməsi barədə gələn əmr, onun zabit yoldaşlarının qəzəbinə səbəb olub.

Qaflaqlın böyüməməsi və zabitlərin sakitləşdirilməsi məqsədile komandanlıq yaxın vaxtlarda məsələnin həllini səbirsizliklə gözləyən zabitlər arasında gərginliyin hələ də davam etdiyi bildirilir. Bu cür ədalətsizliyin hər addımda mütəmadi baş verməsi, zabitlərin haqlı etirazına və hiddətinə səbəb olur.

Döyülen zabit A.Petrosyan isə hospitala göndərilib. Eyni zamanda komandanlıq onun xidməti davam etdirmək üçün başqa yerə keçirilməsi barədə tədbir görməyə çalışır.

Hazırladı:
İsa ELDAROĞLU

Müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçusu baş çavuş Nuriyev Samir Həsənağa oğluna 2014-ci ildə verilmiş vəsiqə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baş redaktor

polkovnik-leutenant
İlham BEHBUDOV

Telefonlar

Baş redaktor: (012) 510-71-97 (faks);
Baş redaktorun müavini: (012) 510-64-27;
Məsul kətip: (012) 510-71-98;
Məktublar şöbəsi: (012) 510-64-28.

Ünvanımız

Bakı şəhəri, akademik
Şəfaət Mehdiyev küçəsi 144,
"Qızıl Şərq" hərbi şəhərciyi

Növbətçi

leytenant
Fuad CƏFƏROV

Qəzetin hesabı

Nerimanov Rayon Xəzinədarlığı
Kod: 200189
VÖEN: 1500428611

Qəzet həftada iki dəfə (III-VI günlər) nəşr olunur.

"Azərbaycan Ordusu" qəzeti komputer mərkəzində sohifolunork "Hərbi nəşriyyat" in mətbəsindən hazırlanır. Əlyazmalara ray verilir, təqdim edilən yazarlar müəlliflər qaytarılır.

Qəzeti mod.gov.az saytından oxuya bilərsiniz.

Lisenziya № 361

Sifariş № 367
Nüsxə 3525